Saulius SARCEVIČIUS

MERKINĖS PILIAKALNIO PAPILIO TYRINĖJIMAI 1998 M.

1998 m. Merkinėje, Gardino g. Nr. 10, kur šiuo metu yra įsikūrę Globos namai, šalia Merkinės piliakalnio esančioje kalvoje, buvo atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai – iškasti trys šurfai. Iš viso ištirtas 12 m² plotas.

Tyrinėjimų metu buvo fiksuotas 0,8 m storio kultūrinis sluoksnis. Šurfe Nr. 3, 0,3 m gylyje išryškėjo XIII–XIV a. datuotinas sluoksnis – atspindėjęs taip pat ir kovų su kryžiuočiais laikotarpį. Tai papilyje buvusios gyvenvietės pėdsakai. Iš retesnių radinių galima būtų paminėti aptiktą geležinį arklo noragą. Norago ilgis – 14,5 cm, plotis prie įmovos – 8,2 cm. Identiškas noragas, datuotinas XIV–XV a. pradžia, buvo rastas Maišiagalos piliakalnyje.

Tirto papilio P dalyje, šalia esamo pastato Nr. 6, minėtas XIII–XIV a. kultūrinis sluoksnis buvo suardytas vėlesnių (XIX–XX a.) statybų metu.

Šurfuose Nr. 1, 3 buvo fiksuojami XVIII–XIX a. statinių mūrų fragmentai.

Saulius SARCEVIČIUS

Exploration of the fortified foot settlement of Merkinė Hill-fort in 1998

In 1998, in the hill near Merkinė (Varėna district) Hill-fort, the area of 12 m² was explored where the habitation zone dating from the 13-14th century was found. The fragments of brick buildings of the 18-19th century were found here.

Jonas STANKUS

LAVARIŠKIŲ SENOVĖS GYVENVIETĖS TYRINĖJIMAI

1998 ir 1999 m. LII vykdė archeologinius tyrinėjimus Lavariškių senovės gyvenvietėje (AR 1218, Trakų r.). Ji tęsiasi į R, PV, V ir Š nuo Lavariškių piliakalnio. Jos Š dalis įeina į H. Tomkovidui priklausančią žemės valdą, o R, PV ir V dalys priklauso V. Petruškevičiui. Palei PV, V ir ŠV jos pakraštį nusitęsia keliukas į Tomkovidų sodybą. Gyvenvietė labiau ištįsusi PV kryptimi, jos terenas nuolaidėja į PV, V ir Š. Teritorijoje ūkinė veikla nevykdoma, čia plyti tik šienaujamos pievos.

1955 m. LII, vadovaujama dr. A. Tautavičiui, vykdė archeologinius tyrinėjimus Lavariškių piliakalnio aikštelės teritorijoje. Jų metu žvalgyta ir piliakalnio papėdėje esanti gyvenvietė. Nors kasinėjimai joje ir nebuvo vykdomi, tačiau apžiūrinėjant rasta lipdytų grublėtu paviršiumi puodo šukių.

1998 m. tyrinėjimai buvo vykdomi R ir V gyvenvietės dalyse. R jos dalyje, už 20 m į R nuo piliakalnio ŠR riboženklio, tirta 3×10 m dydžio perkasa Nr. 3.

Jos terenas nuolaidėja Š kryptimi. Šioje perkasoje, po armeniu, iš dalies ir suplautu nestoru pilkos žemės sluoksneliu, 25–35 cm gylyje, aptiktas 20–45 cm juodos žemės kultūrinis sluoksnis. Jame rasta lipdytu grublėtu paviršiumi puodų šukių. 35–40 cm gylyje, kv. 6–7 B ir 7–8 C, įstrižai perkasos, aptiktas 50 cm pločio juodos žemės ruožas. Jame rasta nedidelių akmenų, pavienių anglių. Iš jo skersinio pjūvio matyti, kad čia būta kažkokio griovio, užlipdyto akmenimis. Gal tai kažkokios gynybinės sienos likučiai.

3 perkasos tirtos V gyvenvietės dalyje (perkasos Nr. 1, 2, 4). Jų dydis po 3×10 m. Šiose perkasose kultūrinis sluoksnis storesnis – nuo 10 iki 60 cm. Apatiniuose jo sluoksniuose rasta brūkšniuotosios keramikos šukių, o viršutiniuose – lipdytų grublėtu ir gludintu paviršiumi puodų šukių. Šioje gyvenvietės dalyje tirtose perkasose vyrauja lipdyta grublėtu paviršiumi keramika.

Perkasoje Nr. 4 rasti 2 nupjauto dvigubo kūgio formos moliniai verpstukai.

Perkasose Nr. 2 ir 4 aptikti iš akmenų krauti židiniai, kurių duobės iki 25–50 cm įleistos į įžemį. Židinių dydis įvairus: 1-ojo – 40×45 cm, 2-ojo – 38×50 cm, 3-iojo – 45×45 cm. Šie židiniai rasti perkasoje Nr. 2. 125×225 cm dydžio ir 45 cm gylio židinys aptiktas ir perkasoje Nr. 4.

Perkasoje Nr. 2 rasta stulpaviečių, kurių duobių skersmuo – 18, 25, 29 cm, o gylis – 34, 45, 50 cm. Stulpavietėse nuo jų dugno iki viršaus aptikta įvairaus dydžio akmenų. Tarp jų gausu anglių. Sprendžiant iš stulpaviečių išsidėstymo, atrodo, kad čia stovėję stulpai galėjo laikyti kažkokį pastatą ar pašiūrę.

Pagal rastą vyraujančią grublėtą keramiką ir verpstukus, aptiktąjį kultūrinį sluoksnį galima skirti I tūkst. viduriui ir II pusei.

1999 m. buvo tęsiami žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai Lavariškių senovės gyvenvietėje. Jų tikslas – remiantis tyrinėjimų rezultatais patikslinti

šios gyvenvietės užimamą teritoriją. Tuo tikslu įvairiose vietose, šalia dabar apibrėžtos gyvenvietės teritorijos, buvo ištirti 1×1 m dydžio 8 šurfai. Iš viso 32 m² plotas.

Į V nuo gyvenvietės teritorijos buvo ištirti 5 šurfai (Nr. 1, 2, 3, 5, 6). Šurfuose Nr. 1, 2, 5 po armeniu ir suplautos žemės sluoksniais 35–60 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus aptiktas 15–45 cm storio kultūrinis sluoksnis. Jame rasta lipdytų grublėtu paviršiumi puodų šukių. Aptiktasis kultūrinis sluoksnis datuojamas viduriniuoju geležies amžiumi.

Toliau į R nuo gyvenvietės teritorijos tirtas šurfas Nr. 4, tačiau jame kultūrinio sluoksnio nerasta. Neaptikta jo ir šurfuose Nr. 7 ir 8 – ties gyvenvietės P riba.

Taigi kultūrinis sluoksnis aptiktas tik kai kuriuose šurfuose į V nuo dabar apibrėžtos senovės gyvenvietės dalies, ta kryptimi gyvenvietės teritoriją galima praplėsti, o R ir P dalyje sumažinti.

Jonas STANKUS

Exploration of Lavariškės ancient settlement

In 1998 and 1999, LIH explored Lavariškės (Trakai district) ancient settlement. The area of 153 m² was explored. The results of the exploration show that the pits, postholes, hearths, rusticated pottery, spindles found belong to the settlement dating from the second half of the 1st century. Based on the results of the exploration in 1999, when the habitation zone of the settlement to the west from the present settlement was explored, Lavariškės settlement should be broadened to the west.

Jonas STANKUS

UKMERGĖS PILIAKALNIO PAPĖDĖS TYRINĖJIMAI 1998 M.

KVAD užsakymu pagal patvirtintą programą 1998 m. rugpjūčio mėn. vykdyti žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai Ukmergės piliakalnio (AR 1265) papėdėje. Jų tikslas – nustatyti čia esančio kultūrinio sluoksnio intensyvumą ir chronologiją, patikslinti piliakalnio teritoriją.